

**Francisci Monacelli Eugubini J. U. D. Protonotarii
Apostolici, olim Ecclesiæ Venusinæ, ac deinde Æsinatis
Vicarii Generalis, &c. Formularium Legale Practicum Fori
Ecclesiastici**

In Quo Formulæ Expeditionum usufrequentium de his, quæ pertinent ad
Officium Judicis nobile, continentur ; Opus Episcopis, Vicariis Generalibus,
Aliisque Iurisdictionem quasi Episcopalem exercentibus: necnon
Confessariis, Parochis, Cancellariis, cæterisque in dicto Foro versantibus,
apprimè utile ...

In qua præter Supplementum Formularum Fori extrajudicialis, accesserunt
quamplures Formulæ Fori contentiosi, necnon nonnullæ litteræ Pastorales
non minùs utiles, quàm necessariæ gubernium Ecclesiasticum
assumentibus, ab eodem Auctore annotationibus auctæ, sacræ paginæ
oraculis, & Sacr. ...

Monacellus, Franciscus

Venetiis, 1707

Eadem Coram Eodem. Veneris. 13. Junii 1692.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62423](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62423)

bonorum Monasterii, sæcularium personarum in eo degentium: famulatur eademmet causæ motivæ Regularitatis, prout etiam patet ex eo quod, ut præfertur, respectu sæcularium personarum exemptio limitata fuit ad degentes intra Claustra Monasterii.

14. Nulla denique vis fieri valet in præservatiua privilegiorum, & exemptionum Ecclesiæ contenta in litteris sæcularizationis, quia illa fuit successive modificata quoad ea, quæ (ut sonant verba præcisa) sunt in usu, nec revocata, nec sub generali revocatione comprehensa, nec status sæculari, & Sacris Canonibus, & Constitutionibus Apostolicis, necnon Concilii Tridentini decretis adversantur, prout certe ex huc usque firmatis, & generaliter revocata, & cum statu sæculari incompatibilis, & præfatis omnibus Canonibus sanctionibus adversa est exemptio, de qua agitur imò ex eisdemmet litteris sæcularizationis exemptio videtur adempta potius quàm confirmata, cum in illis expressa legatur lex, sive conditio, quod in omnibus, in quibus non fuisset specialiter derogatum, servarentur litteræ alterius sæcularizationis Ecclesiæ S. Salvatoris, quæ (ut ex earum lecturâ constat) præferunt explicitam subjectionem Ecclesiæ, & Capituli, Jurisdictioni, ac Visitationi Archiepiscopi.

Et ita &c. Utraque, &c.

EADEM CORAM EODEM.

Veneris 13. Junii 1692.

ARGUMENTUM.

Privilegium exemptionis Ecclesiæ, & Collegii à jurisdictione Episcopi resolvitur per sæcularizationem, & erectionem in Cathedralam. Conjugum Spirituale Episcopi cum Ecclesia Cathedrali quomodo accipiatur, ostenditur.

SUMMARIUM.

1. Ecclesia Collegiata erecta in Cathedralam, efficitur novum corpus cum no-
vo capite.

2. Ecclesia, quæ per transformationem effecta fuit novum Corpus, subjici debet suo capiti.

Ecclesia Cathedralis cum Episcopo facit unum Corpus, quemadmodum Vir, & Uxor dicuntur unacaro, ibi, & num. 3.

4. Ecclesia inferior Collegiata, aut Conventualis si auctoritate Papæ erigatur in Cathedralam, ipso facto fit exempta à jurisdictione Prælati Episcopo inferioris, & n. 5.

6. Contractus spiritualis conjugii, quod Episcopus contrahit cum Ecclesia Cathedrali, quomodo sit intelligendum, num. 7.

8. Solutio quæ fit nomine componendæ, nunquam equivaleat privilegii valori. Clausulæ effrenatæ privilegii semper famulantur gratiæ, & cum ea evanescent, ubi defectus intentionis concedendæ adest, ibi.

9. Exemptio concessa Regularibus, cessante Regularitate cessat exemptio.

10. Canonæ, & Concilia quoties non sunt abrogata, seu abolita semper exemptioni resistunt, licet eorum resistentia propter auctoritatem Papæ reddatur inefficax.

DECISIO XXV.

Quoniam in decisionem edita sub die Octava Februarii proxime elapsi, firmatum fuit, privilegium Exemptionis anno 1588. concessum per sanctum Sixtum V. Ecclesiæ Beatæ Mariæ del Pilar, non obstare Reverendissimo Archiepiscopo, quominus ipsi visitare valeat Ecclesia S. Salvatoris, & Beatæ Mariæ Cathedralam Metropolitanam Cæsaraugustanam nuncupatas, earumque novum Capitulum, ac in eisdem Ecclesiis, contra idem capitulum omnimodam Ordinariam Jurisdictionem exercere, ac respectivè procedere juxta formam Sac. Conc. Tridentini sess. 5. de reformat. cap. 6. cum fundamentum, quod

D d 4 illud.

Die 23. Augusti 1692. S. Concilii decrevit. Possè Archiepisc. visitare, & alia peragere juxta Votum Rotæ.

illud jamdiu caducatum, ac resolutum fuerit per geminos casus in eadem Ecclesia B. Mariæ subsecutos, nempe declarationis ejus Cathedralitatis, ac ipsius sæcularizationis; Capitulum in hodierna causæ repropotione totum laborabat in ostendenda in subsistentia hujusmodi fundamenti, contendendo per subtiles ponderationes, & argumenta, quod neuter ex præfatis casibus operetur de jure caducationem, ac resolutionem privilegii exemptionis. Sed his minimè refragantibus placuit iterum Dominus fundamentum decisionis, quam proinde confirmandam esse responderunt.

1. Subsistit enim caducatio, ac resolutione privilegii Exemptionis per utrumque superius memoratum casum, tam declarationis Cathedralitatis Ecclesiæ, quam etiam ipsius sæcularizationis. Per casum, inquam declaratæ Ecclesiæ Cathedralitatis, quia cum Ecclesia per quingentos annos circiter ante hujusmodi declarationem semper fuerit in opinione simplicis Collegiatæ, & immediatè subjecta Priori Regulari, per declarationem qualitatis Ecclesiæ Cathedralis, transformata fuit in novum corpus cum novo capite, quod est Episcopus, ut notant communiter Canonistæ in cap. cum inferior, ac signanter Innoc. n. 2. Hostiens. n. 12. Abb. n. 1. vers. sed hæc solutio de majorat. & obedient. Gratian. discept. forens. 458. n. 9. & seqq. Rota in Lauretana jurisdictionis impressa decis. 313. n. 9. & seqq. p. 4. recent. Non obstantem, quod declaratio de sui natura non faciat novitatem, seu mutationem, quia secus est in casu diversæ praxis, & observantiæ præcedentis ipsam declarationem, nam in his terminis declaratio dicitur novativa, seu immutativa, si non inspecto primordio veritatis, saltem successivo usu, & opinione, ut declarat Jason. in leg. non dubium n. 11. C. de legibus.

2. Stante autem hac Ecclesiæ transformatione in novum Corpus cum novo capite quoad solam etiam actualitatem, & æstimationem, corrui illico quævis ejus exemptio, tum ex naturali incompatibili-

litate quoad unum Corpus, quod ut præfertur, debet actu subesse Episcopo tamquam capiti, possit insimul subesse alteri capiti, seu Superiori, ut dicitur in Can. in unaquaqueque 21. quæst. 2. Can. in apibus 7. q. 1. & ponderant auctoritates mox allegatæ. Dum etiam ex defectu intentionis Papæ, qui tribuit exemptionem Ecclesiæ tamquam Collegiatæ, non autem tamquam Cathedrali. Si enim Papa scivisset illam esse Cathedralis, exemptionem ipsi non concessisset, aut certè longè difficilior ob peculiarem naturam, & conditionem Ecclesiæ Cathedralis, quæ cum Episcopo facit unicum Corpus, cap. novit de his que fiunt à Prælato, &c. atque eidem Episcopo spiritali conjugio copulatur, cap. cum inter Canonicos de elect. & cap. inter corporalia de translat. Prælat. adeo ut ipsa dicatur in Episcopo, & Episcopus in ipsa, quemadmodum vir, & uxor dicuntur una caro, cap. sicut vir, 7. qu. 1. quod fufficit ad hoc, ut privilegium cesset ex defectu intentionis cap. ceterum de rescript. cum aliis adductis in præterita decisione, §. Declarata, & nuper in Alerien. Parochialis §. Manti proximè transacti coram me.

3. Non obstat motivum noviter adductum pro parte capituli, quod scilicet actus qui per Episcopum exercentur in Ecclesia Cathedrali, sint in duplii differentia; Alii enim Episcopo competant in Cathedrali, qua Cathedralis est ac ex peculiari instituto, & essentia Cathedralitatis, cujusmodi sunt retentio Sedis Episcopalis, celebratio Synodi, obedientia, reverentia, collatio Ordinum, benedictio Chrismatis, & Olei Sancti; ac similia; Alii verò eidem Episcopo competant in Cathedrali, non simpliciter, qua Cathedralis est, sed generaliter, qua est una ex Ecclesiis suæ Diocesis, ratione Universalis domini, & jurisdictionis, quod in eas habet prout sunt visitatio, collatio Beneficiorum, & alia, quæ non dicunt specialem relationem, seu connexionem cum ipsa Cathedralitate, quodque per declarationem qualitatis Ecclesiæ Cathedralis privilegium exemptionis expiret solum quoad primum genus actuum, quorum respectu privilegium dicitur incompatible cum novo statu Ca-

thedrali, tamquam implicans distractionem qualitatis substantialis Ecclesiæ, ac privationem Cathedralis, & Episcopum faciens non Episcopum. Secus autem quoad secundum, quorum respectu nulla subest incompatibilitas privilegii in Ecclesia Cathedrali, prout non subest in aliis Ecclesiis inferioribus, in quibus illi explicantur eodem prorsus jure, quo in Ecclesia Cathedrali.

4 Siquidem, quicquid sit de veritate hujusmodi distinctionis actuum in abstracto, illa redditur inapplicabilis in concreto casus nostri ex duplici ponderatione. Prima scilicet, quod hic non agitur de duobus privilegiis distinctis, ac separatis, quorum unum præferat exemptionem ab his, quæ sunt de substantia, & jure Cathedralis, aliud verò ab his, quæ sunt de simplici dominio, & jurisdictione, in quibus terminis intrare posset inspectio, utrum per supervenientiam Cathedralitatis caducum fieret primum dumtaxat, an etiam secundum, sed agitur de unico privilegio, complectente Universitatem exemptionis ab omni Ordinaria Jurisdictione, ac Visitatione, exceptis solum concernentibus Curam Animarum, & administrationem Sacramentorum. Cumque hæc Universitas sit quid individuum, sequitur quod si ad sensum capituli privilegium resolvitur quoad actus respicientes constitutiva Cathedralis, ratione individuitatis causæ, resolvitur etiam quoad alios profluentes ex simplici dominio, & jurisdictione, idque clarè colligitur ex censura ipsiusmet *cap. cum inferior. de majorit. & obed.* quod est magistralis, & unica sedes nostræ materiæ, in cujus casu Archidiaconus, qui in Archidiaconatu Monasterium habebat sibi subiectum, post Monasterii erectionem in Cathedralis rejectus fuit ab omni genere Jurisdictionis in nova Ecclesia Cathedrali, nulla facta distinctione inter actus involventes substantiam Cathedralis, vel potius dominium, & Jurisdictionem, imo factus fuit novæ Ecclesiæ, ac novi Episcopi subditus, ut scribit Hostien. *in dict. cap. cum inferior num. 13.* Jo. Andr. *nu. 12.* Abb. *in fine vers. quinimo*, Pirhing. *in Jus Canon. lib. 1. tit. 33. sect. 1. §. 3. nu. 30. vers. Hinc sequitur.*

5 Et secunda, quod ratio compatibilitatis, vel incompatibilitatis privilegii cum novo statu Ecclesiæ Cathedralis ponderari dumtaxat solet, & debet quoties quæstio est de nova erectione Ecclesiæ in Cathedralis, quia cum erectio præsumi debeat facta sine præjudicio tertii, vel etiam sine præjudicio Ecclesiæ, quæ in Cathedralis erecta fuit, juxta Text. *in cap. cum olim de censib. & in eodem cap. cum inferior vers. absque alieni Juris præjudicio*, & ibi Gonzal. *nu. 2.* privilegium in Ecclesia competentens alicui tertio, vel etiam Ecclesiæ ex præsumpta voluntate Papæ, censetur ipsis præservatum, nisi sit incompatible cum novo statu Cathedrali; Et hi sunt termini, in quibus, præciso Lezzana, qui hac in re procedit absque fundamento Juris, loquuntur omnes auctoritates in oppositum cumulatæ, at secus est quoties quæstio (pro ut in hoc casu) est de privilegio concessio Ecclesiæ tamquam simplici Collegiata, quam deinceps compertum fuit, esse Cathedralis itaut principaliter dubitetur de voluntate honorandi Ecclesiæ Cathedralis: Nam in his terminis: non hoc mordicus inspicere debet, an privilegium sit compatibile, vel incompatible cum novo statu Ecclesiæ Cathedralis, sed an ipsummet privilegium quod concessum fuit Ecclesiæ tamquam Collegiata, fuisset æquè facile concessum Ecclesiæ Cathedrali, quod utique nunquam affirmari valet ob præmissam rationem unicitatis corporis, & conjugii spiritualis, quod supra ceteras Ecclesias habet Cathedralis Ecclesia cum Episcopo; Præsertim post Sacrum Concilium Tridentinum, quod speciali Cura, ac studio Visitationem, & correctionem Cathedralium Ecclesiarum, atque Capitulorum Episcopis restituit, & commendavit abolendo quascumque contrarias exemptiones, & consuetudines etiam immemorabiles, ut *in session. 25. de reformat. cap. 6.* ac postquam ipsemet Sixtus in privilegio, de quo agitur, ad normam ipsius Sacri Concilii excepit ab exemptione concernentia curam Animarum, & Administrationem Sacramentorum, qui proinde de eo minus videri potest eidem Concilio derogasse, cui se conformavit.

6 Nec quicquam movet, quod Spiritua-

tuale Conjugium, quod Episcopus contrahit cum Ecclesia, non sit intelligendum cum materiali Ecclesia Cathedrali, sed cum Ecclesia formali ex omnibus Diœcesis Ecclesiis, ac Populo constituta; Quoniam, quicquid in hoc puncto dixerit Card. de Luca de præemin. decis. 3. nu. 16. forsitan ad opportunitatem Causæ, in qua scribebat, vinculum hujus Spiritualis Conjugii est solum cum Ecclesia Cathedrali, constante ex materia tamquam corpore, ac ex Capitulo, tanquam anima, non autem cum aliis, ac Populo Diœcesis, quæ se habent ad instar filiarum, & subditorum, ut quoad Ecclesias patet, ex cap. Requisitis §. Secus autem, ibi -- Quoniam non est tanta Communio inter Episcopum, & inter Cappellas, vel Monasteria, seu alia loca pia, quanta est inter Episcopum, & Ecclesiam Cathedrali, cui est Spirituali Conjugio copulatus, de Testamen. Et quoad alios de populo ex cap. Inter corporalia §. sicut, ibi -- Inter personas eligentium, & electi Conjugium sit spirituale contractum, de transact. Episcop. prout etiam vulgo Doctores Cathedrali solum Ecclesiam vocant Episcopi Sponsam, ut videre est apud Butr. consil. 10. n. 3. Ancharan. consil. 186. nu. 1. Cassan. in Cathalog. glor. mund. 4. part. considerat. 32. argument. 7. Franch. de Eccles. Cathed. cap. 6. nu. 107. & seqq. non attenda replicatione, quod si peculiariter Ecclesia Cathedralis est Episcopi Sponsa, ratio conjugii postulet, quod illa regatur solum amore Pastoralis, non autem imperio, & Jurisdictione; quia hoc amplius habet Spirituale Conjugium inter Episcopum, & Ecclesiam, quod ipsam Episcopo subiicit etiam quoad imperium, & jurisdictionem, juxta Text. in c. in princ. & §. 1. de Censibus c. 1. & c. irrefragabili de offic. Ordin. & c. cum Episcopus eod. in 6. ita ut quæ respectu Conjugii temporalis foret absurditas privare Virum aliquo obsequiorum genere, quod sibi competit in Uxorem, ea etiam respectu Conjugii Spiritualis sit privare Episcopi imperio, & jurisdictione, quod habet in suam Ecclesiam.

7. Prout nec turbat, quod Sacrum Concilium Tridentinum in d. sess. 25. de reformat. cap. 6. æqualiter obstat exemptioni à Visitatione, & Correctione Episcopo-

rum tam in Ecclesiis Cathedralibus, quam in Ecclesiis Collegiatis, ibi -- in omnibus Ecclesiis Cathedralibus, & Collegiatis &c. quasi quod dum Papam non retraxit ab Exemptione qualitas Ecclesiæ Collegiata, verisimile sit, quod nec etiam ipsam retraxisset, aut difficiliorem præbisset qualitas Ecclesiæ Cathedralis: Maxime quia Exemptio concessa fuit ex causa litium verentium inter Archiepiscopum, & Ecclesiam, quæ solent esse causæ eximendi Ecclesias etiam Cathedrales. Quoniam par quidem est obstantia Concilii quoad Exemptionem præfatam in Ecclesiis Cathedralibus & Collegiatis, sed non par in utraque Ecclesiarum specie illius ratio. Non enim (ut sunt verba præallegati Text. in requisitis de Testam.) Est tanta communio inter Episcopum, & inter Cappellas, vel Monasteria, seu alia loca pia, quanta est inter Episcopum, & Ecclesiam Cathedrali, cui est Spirituali Conjugio copulatus, nec causa litium variat substantiam exemptionis, cum fuerit causa occasionalis, & impulsiva, non autem motiva, quæ ut latè probatum fuit in præterita decisione §. Nec ambigit & seq. fuit solum ratio instituti, & oblietvantia regularis.

8. Sublato igitur ex his præmissis novo motivo, atque omnibus animadversionibus factis in illius corroboracionem, facile corruunt objecta denuò repetita, non enim relevat, quod Text. in cap. cum inferior de majorit. firmans Ecclesiam Monasterialem sitam intra limites Archidiaconatus per ejus erectionem in Cathedrali solvi à Jurisdictione Archidiaconi, eam solum rationem alleget, quod absurdum sit, ut inferior potestatem exerceat in Superiorem, quodque proinde cessare debeat ejus dispositio in Casu, quo, prout hic, Ecclesia præcedenter subiecta erat Superiori, videlicet ipsi Papæ. Quoniam ultra responsionem prædicto. Textui datam in priori decisione, ponderatum fuit, quod Textus nititur etiam aliæ rationi transformationis novi corporis cum novo Capite insinuatæ in cap. cum Cleric. de verb. significat. ibi -- Et si Capitulum intelligatur Ecclesiæ Cathedralis, is tamen, qui præstat hujusmodi juramentum, Episcopo tanquam capiti principaliter obligatur prout.

ut illum interpretando observant Innocent Hostien. Abb. *ibidem numeris superius allegatis*, quæ ratio æ quæ locum sibi vindicat in casu præcedentis Ecclesiæ subjectionis inferiori, ac superiori. Deinde quod Textus loquitur de nova erectione in Cathedrali, & sic in casu in quo nullus erat allegabilis defectus intentionis concedentis adversus privilegium: quod secus est (ut præfertur) in casu Cathedralitatis tempore Concessionis ignoratæ, ac postea detectæ. Nec pariter urget, quod privilegium non subsit revocationi tamquam concessum ex causa onerosa, prævia scilicet solutione notabilis pecuniarum summæ titulo Componendæ, quia, præter quod semper recurrit defectus intentionis, qui obiici potest adversus quodcumque genus privilegii, adhuc cessat etiam titulus onerosus ex eo, quod solutio, quæ fit nomine Componendæ nunquam æquivaleret privilegii valori, ut præter allegatos in præterita decisione tradit Gonzal. *ad regulam VIII. Cancellariæ gloss. 28. n. 27.* Nec demum adversantur effrenatæ clausulæ, quod adversus privilegium dari nequeat de subreptione, & obreptione, ac defectu intentionis, quoniam hæc semper famulantur gratiæ, & cum ea evanescent, neque impediunt quo minus iudex, ubi verè defectus intentionis adest de illo cognoscat, ut firmant Dec. *conf. 199. nu. 6. Lap. allegat. 7. in fine Marefcott. variar. resolut. lib. 2. cap. 1. n. 169. Rota dec. 84. n. 10. vers. non obstat post secundum volumen consistorum Farinacii.*

9 Per casum denique sæcularizationis subsistit pariter caducatio, ac resolutio privilegii Exemptionis, quia cum ex latè firmatis in priori decisione exemptio concessa fuerit Ecclesiæ Regulari, & Monachis in ea degentibus, ex causa finali Regularis Instituti, quod in illa vigeat: cessante in ea Regularitate, cessat exemptio, juxta Text. *in cap. Abbate, ubi communiter Scribentes de verborum significat.* Rebuff. *conf. 105. vers. secundus casus cum aliis adductis in dicta decisione §. ex facto*, quibus non obstant plures in contrarium adducti, quia loquuntur, & procedunt in Exemptione concessa, vel loco, vel Ordini, vel utriusque, absque tamen peculiari contemplatione, & finali respectu ad

ipsam Regularitatem. Neque officit, imò potius favet distinctio, quam faciunt Suarez *de legibus lib. 8. cap. 30. nu. 6. & 7. Pirhing. in Decretal. lib. 5. tit. 33. section. 6. §. 1. vers. Limitatur tertio*, quod defectus causæ finalis tunc solum præstet privilegii celsationem, quando Causa deficit contrariè: Secus quando negativè, quoniam utique in hac hypothese celsasse videtur prorsus contrariè, quia nempe exemptio, quæ in statu Regularitatis videri potuit rationalis, & justa, in statu Sæcularitatis evasit irrationalis, & iniqua, tamquam subtrahens Cathedrali Ecclesiæ Episcopi Sponsam ab illius Jurisdictione, ac Visitatione, quodque plus est, non modo ipsamet Ecclesiam B. Mariæ, verum etiam ratione illarum unionis, & incorporationis, etiam alteram Cathedrali Ecclesiam S. Salvatoris.

10 Nec recurri valet ad præservativam privilegiorum, & exemptionum, contentam in Bulla sæcularizationis, quia illa statim modificata fuit, *quoad ea quæ sunt in usu, nec revocata, nec sub generali revocatione compræhensa, nec statui sæculari, & Sacris Canonibus, & constitutionibus Apostolicis, nec non Concilii Tridentini decretis adversantur.* Non attenda replicatione, quod nec Statui Sæculari, nec Sacris Canonibus, & Constitutionibus Apostolicis, neque Concilii Tridentini Decretis, adversa dici possit Exemptio, de qua agitur, tamquam munita privilegio Papæ, qui omnia potest supra quoscumque Canones, & Concilia. Quoniam quotiescumque Canones, & Constitutiones, atque Concilia non sunt generaliter abrogata, seu abolita semper dicuntur exemptioni resistere, licet alias eorum resistentia propter auctoritatem Papæ reddatur inefficax. Ultra quod si intellectus iste subsisteret, inanis prorsus, & supervacua fieret modificatio præfata, & contra mentem Papæ, qui per ipsam intendit reformationi; Nullum enim esset privilegium quantumvis exorbitans (quod esse non posset, nisi Apostolicum) quod non esset præservatum.

Et ita decisum fuit utraque &c.

R. P.